

ΑΡΙΣΤΕΡΑ, ΔΕΞΙΑ, ΚΕΝΤΡΟ

3 ιδεολογικές τοποθετήσεις που απαντούν στο ερώτημα: Ποιος ο ρόλος του κράτους στην οικονομία;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ (CAPITAL):

- ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ «ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΑ ΜΕΣΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ», δηλαδή τα εργαλεία, τα μηχανήματα, τον εξοπλισμό, τα κτίρια: ο,τιδήποτε έχει παραχθεί με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή άλλων αγαθών.
- Όλα αυτά αποτελούν «επένδυση» για το μέλλον. Δε παράγονται για να καταναλωθούν. Για τον λόγο αυτόν, το κεφάλαιο μπορεί να περιγραφεί ως «χρήμα που γεννάει χρήμα.» Γιατί τι είναι πχ ένα εργοστάσιο; Χρήμα που τοποθετήθηκε εκεί για να αποδώσει στο μέλλον πολλαπλάσια κέρδη.

ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΕΣ

- Καπιταλιστές (ή κεφαλαιούχους ή κεφαλαιοκράτες) ονομάζουμε όσους κατέχουν μέσα παραγωγής, δηλαδή κεφάλαιο, με τη μορφή εργοστασίων, συγκοινωνιών, ξενοδοχείων, ακινήτων που εκμεταλλεύονται, τραπεζών, γενικά κάθε είδους επιχειρήσεων.

Καπιταλιστές και εργάτες

- Οι άνθρωποι στον καπιταλισμό χωρίζονται σε εκείνους που κατέχουν μέσα παραγωγής (καπιταλιστές) και σε εκείνους που εργάζονται σε ξένα μέσα παραγωγής αντί μισθού. (εργατική τάξη)
- Σε μια ελεύθερη αγορά, ο μισθός καθορίζεται από την προσφορά και τη ζήτηση που υπάρχει για την εργασία των ανθρώπων, ενώ η ίδια η εργασία δεν είναι εξασφαλισμένη.
- Η εργατική τάξη δουλεύει για να παράγει κέρδη για τους καπιταλιστές, χωρίς να συμμετέχει η ίδια στα κέρδη αυτά.

Δεξιοί ή φιλελεύθεροι

- Έτσι ονομάζουμε τους υποστηρικτές του οικονομικού φιλελευθερισμού, δηλαδή της ελευθερίας της αγοράς και της μη παρέμβασης του κράτους σε αυτήν.
- Πιστεύουν ότι ο καπιταλισμός είναι το μόνο βιώσιμο σύστημα, διότι στηρίζεται στο κίνητρο του κέρδους, που κάνει τον άνθρωπο ανταγωνιστικό, εργατικό, επινοητικό κλπ.
- Πιστεύουν στην ατομική ιδιοκτησία κεφαλαίου και στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Θέλουν το κράτος να παρεμβαίνει ελάχιστα στην οικονομία.

Αριστεροί ή σοσιαλιστές

- Έτσι ονομάζουμε τους οπαδούς της σχεδιασμένης οικονομίας, όπου το κράτος αρνείται να αφήσει την οικονομία να λειτουργήσει με βάση τους νόμους της αγοράς, και φροντίζει ώστε η εργατική τάξη να μην πέφτει θύμα εκμετάλλευσης των καπιταλιστών.
- Σε μια σχεδιασμένη οικονομία, το κράτος γίνεται το ίδιο ιδιοκτήτης μέσω παραγωγής, τουλάχιστον εκείνων που θεωρεί σημαντικά. Ακόμη και όταν δεν καταργεί τη ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, χρησιμοποιεί όλα τα όπλα του (νομοθεσία, φορολογία κλπ) ώστε να ελέγξει τους καπιταλιστές και να προστατεύσει την εργατική τάξη.

Κεντρώοι

- Έτσι ονομάζουμε ανθρώπους που δεν υποστηρίζουν την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής, ούτε είναι αντίθετοι στην αγορά, την επιχειρηματικότητα κλπ. Ωστόσο, επιθυμούν το κράτος να παρεμβαίνει όποτε η ελεύθερη αγορά δημιουργεί αδικίες και προβλήματα, ώστε να δίνει λύση στα προβλήματα αυτά.
- Στην πραγματικότητα, αυτό που θέλουν οι κεντρώοι είναι μια μεικτή οικονομία. Και αγορά και διορθωτική κρατική παρέμβαση όπου χρειάζεται.

Παραδείγματα «κεντρώων» παρεμβάσεων στην οικονομία

- Φανταστείτε ότι το κράτος δανείζει χρήματα με προνομιακό επιτόκιο σε νέους αγρότες που θέλουν να ασχοληθούν με βιολογικές καλλιέργειες. (Υποθέστε ότι οι τράπεζες δεν ενδιαφέρονται να δανείσουν τέτοιες περιπτώσεις.)
- Φανταστείτε ότι το κράτος βλέπει πόση ανεργία ή πόσο χαμηλοί μισθοί υπάρχουν στην αγορά και προσπαθεί να αμβλύνει την κοινωνική ανισότητα μέσω επιδομάτων προς τους μη προνομιούχους.
- Φανταστείτε ότι οι πλοιοκτήτες της χώρας δεν κάνουν δρομολόγια προς συγκεκριμένες περιοχές, διότι δεν τους συμφέρει. Τότε το κράτος μπορεί να τους επιδοτήσει για να πραγματοποιήσουν αυτά τα δρομολόγια, ή να τους δώσει άλλα κίνητρα, όπως φοροαπαλλαγές.

Με μια ματιά

Δεξιός

- Οικονομικός φιλελευθερισμός/ελεύθερη αγορά
- Καπιταλισμός/ιδιωτικές επενδύσεις κεφαλαίου/ελεύθερος ανταγωνισμός
- Κέρδος= μοχλός ανάπτυξης και προόδου

Αριστερός

- Σχεδιασμένη οικονομία/κρατική παρέμβαση
- Σοσιαλισμός/κρατικοποίηση μέσω παραγωγής
- Κέρδος: προϊόν εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης από τους καπιταλιστές

Κεντρώος

- Μεικτή οικονομία: ελεύθερη αγορά με διορθωτικές παρεμβάσεις του κράτους,